

FOR TROEN

HÅBSBUDSKABET VIL VIDERE

INTRODUKTION TIL APOSTLENES GERNINGER

AF BØRGE HAAHR ANDERSEN

Jeg vil gerne sætte gang i en samtale om bibelteksten og situationen i dag. Apostlenes Gerninger kaster et ovenlys på vores menighedsliv og livet som kristen i det hele taget.

HER ER DEN FØRSTE AF TRE ARTIKLER I EN SERIE, DER VIL GIVE HJÆLP TIL AT ÅBNE OG ANVENDE BOGEN APOSTLENES GERNINGER. DE NÆSTE ARTIKLER I SERIEN KOMMER I NR. 5/2020 OG NR. 1/2021.

For snart mange år siden læste jeg Peters pinseprædiken sammen med en flok københavnske konfirmander. Jeg glemmer ikke en umiddelbar kommentar fra en af konfirmanderne: "Jeg synes, det er en dårlig prædiken. Der er lidt om Jesus, men ellers en masse citater og henvisninger til Det Gamle Testamente."

Jeg følte mig lidt forurettet på Peters vegne. Han holdt en prædiken, hvorigennem 3.000 mennesker kom til tro og blev døbt. Det var selve startskuddet på den kristne menighed, og så er der en ung teenager, som synes, at den er dårlig.

Vi fik en god samtale om den bibelske tekst og vores situation i dag. Det er også den samtale, jeg gerne vil sætte i gang hos jer, der gerne vil læse Apostlenes Gerninger for at lade den kaste et ovenlys på vores menighedsliv i dag og livet

som kristen i det hele taget.

Da jeg selv i sin tid som helt ung læste Apostlenes Gerninger i sammenhæng, blev jeg meget berørt af at høre om den ild, der brændte i apostlene og de første kristne. Da apostlene blev kaldt ind til det jødiske råd, blev de pisket og fik forbud mod at tale i Jesu navn (5,40). Fortsættelsen er: "De forlod så rådssalen, glade fordi de var blevet anset for værdige til at blive vanæret for Jesu navns skyld" (5,41). Da det senere er Paulus og Silas, der bliver pisket i Filippi og sidder i fangehullet med fødderne fastspændt i blokken, hører vi, at de ved midnatstid sad og bad og sang lovsange til Gud (16,25).

Den ild, der brændte i apostlene

Der er mange eksempler på det. Der er noget ukueligt ved de første kristne. Vi hører flere gange om, at Gud befrier dem fra fængsel og

dom ved overnaturlige indgreb. Peter oplever, at en engel vækker ham med et puf i siden! Lænkerne falder af ham, og døren åbner sig af sig selv på vej ud af fængslet (12,1-17).

Men vi hører også om centrale personer, som ikke bliver befriet. Det gælder fx Stefanus (kap 6-7), diakonen med de store evangeliserende tale-gaver. Eller apostlen Jakob, som blev henrettet med sværd under Herodes (12,1-2). Senere hører vi om en stor mængde mænd og kvinder, som kristendomsforfølgeren Saulus indfanger og som føres bundne til Jerusalem (8,1-4). De første kristnes tid var en forfølgelsestid. Det var martyrerens tid.

I Danmark bliver man ikke forfulgt, pisket eller fængslet, fordi man er kristen eller åben om sit kristne vidnesbyrd. Man kan derimod blive mobbet i skolegården eller på arbejdspladsen eller blive hængt ud i pressen for upopulære og politisk ukorrekte synspunkter.

Mit skøn er, at danske kristne er utrolig påvirkelige over for mobning eller negativ forskelsbehandling på grund af vores kristenstand. Vi vil for alt i verden ikke hænges ud som en faster Anna fra Matador eller fiskerne fra Hans Kirks roman. Af de første kristne kan vi lære, at vi skal agere sådan, at vi har "hele folkets yndest" (2,47). Samtidig skal vi ikke have vores identitet i omverdenens anerkendelse og accept. Vi skal være glade for at blive "vanæret for Jesu navns skyld". Vi må lade os tænde af den ild, der brændte i apostlene.

Vidner ... lige til jordens ende

Vi har i Ny Testamente fire forskellige beretninger om Jesu fødsel, offentlige virke, død og opstandelse. Lukas, som er en af de fire, er ikke selv apostel og øjenvidne. Han er andengenerationskristen, en af de mange, som er kommet til tro gennem apostlenes forkyndelse og som får den særlige opgave at nedskrive og videregive apostlenes beretning om Jesus.

Omhyggeligt betoner Lukas i indledningen til Lukasevangeliet, at hans gengivelse ikke blot

er hans eget forfatterprojekt, men at han bygger på en navngiven og åndsudrustet øjenvidnegruppe. Hans kilder er "ordets tjenere". Dette ord bruges også om dem, som beskytter og værner torarullerne i synagogen. Det betyder, at Lukas har skrevet så tidligt, at apostelkollegiet har været i stand til at godkende hans beretning og gengivelse af Jesu ord og handling som apostolsk i sit indhold.

I indledningen til Apostlenes Gerninger har vi ikke samme præcisering af apostlenes aktive indsats i forhold til indholdet. Men tydeligvis har Lukas til hensigt at skrive bind 2 af en beretning, han påbegynder i sit evangelieskrift (jf. ApG 1,1).

Lukas afslutter sin beretning med, at Paulus når verdenshovedstaden Rom og er med til at forkynde evangeliet i Rom. Han fortæller ikke om frigivelsen og det nye fangenskab, vi hører om i Andet Timotheusbrev, et fangenskab, der ender med martyriet i år 65. Heller ikke Peters martyrium hører vi om, selv om det foregik samme år og ligeledes i Rom.

Når Lukas ikke fortæller det, er den mest nærliggende forklaring, at han afslutter sit skrift, da Paulus havner i Rom, dvs. cirka år 62. Nu er evangeliet nået til verdens ende. Ikke i den forstand, at alle folkegrupper har hørt evangeliet. Men i og med, at der er en kristen menighed i Rom, er der forbindelsesled til alle dele af det romerske rige.

Dette svarer til, hvad vi hører om fra de ældste kirkefædre. Evangeliet bredte sig som en løbeild. Apostlene spredtes til en række forskellige lande, hvor de alle på nær én ender med at lide martyrdøden i løbet af 60'erne og 70'erne. Kun én apostel når en høj alder, nemlig Johannes, som ved afslutningen af sit liv skrev Johannes' Åbenbaring på øen Patmos, hvor han var havnet pga. forfølgelser.

Jesu befaling er klar og meget præcis (ApG 1,8). Der nævnes, at både jøder og ikke-jøder må høre evangeliet. Der nævnes samaritanere og hedninger og alle mulige folkeslag – ind-

**Børge Haahr Andersen,
f. 1956**

Rektor på Dansk Bibel-Institut
bha@dbi.edu

FOTO: PORAPAK APICHODILOK

Da jeg som ung læste Apostlenes Gerninger, blev jeg klar over, at kaldet til mission til verdens ende ikke blot var mine forældres sære idé. Men det var en del af Jesu forkyndelse og ærinde i verden.

til jordens ende. I praksis viste det sig, at det var svært at efterkomme Jesu befaling. Der måtte forfølgelser til, sådan at den kristne menighed blev spredt over et større område: "De, der var blevet spredt, begyndte nu at drage rundt og forkynde ordet" (8,4). Ved en bestemt lejlighed får Paulus et syn om natten (16,9), og det bliver anledningen til, at Paulus for første gang forkyn- der evangeliet i Europa.

Jeg voksede op med denne sætning: *lige til jordens ende*. Mine forældre var en del af en missionsvækkelse, hvor det at forkynde evangeliet

– på Grønland, i Surinam, i Tanzania og Etiopien – var en del af deres kald. Ikke at de selv rejste til en anden del af verden, men hver eneste morgen og aften bad de for missionærer i det fremmede, og de gav en fast og solid del af deres indtægter til mission. Da jeg som ung læste Apostlenes Gerninger, blev jeg klar over, at det ikke blot var en særlig idé, som knyttede sig til dem og deres kristne kultur. Men det var en del af Jesu forkyndelse og ærinde i verden.

Da jeg mange år efter blev præst i København, tænkte jeg, at mit kald var at forkyn- de

evangeliet i en kristen kulturkreds, hvor mange var kommet på afstand af den kristne tro. Jeg fandt hurtigt ud af, at næsten halvdelen af alle 0-18-årige dér ikke var døbt med den kristne dåb og voksede op mere eller mindre uden at ane, hvad Jesu navn vitterlig står for. Jeg fandt også ud af, at der er mange subkulturer i en storby, deriblandt også grupperinger, som har levet i årtier uden kontakt med noget som helst, der lugter af kristen tro.

I mit eget liv har jeg valgt den prioritering, som Paulus sætter ord på: at han har "sat en ære i at forkynde evangeliet dér, hvor Jesu navn ikke tidligere har lydt" (Rom 15,20). Hvis jeg fx skulle vælge mellem, om jeg ville tage på husbesøg hos en i menigheden eller uden for menigheden, så prioriterede jeg den sidste. Sådan også med de fælles menighedsaktiviteter, som jeg var med til at søsætte. Hvis det var nogle, som bragte mig i kontakt med mennesker i lokalsamfundet, som ellers ikke ville opsøge kirken, så prioriterede jeg at få gang i disse.

Jeg er taknemmelig for den bagage, som jeg fik med fra mit barndomshjem, for jeg tror, at det udspringer af en af de røde tråde, der er i Apostlenes Gerninger. Evangeliet har en karakter, som gør, at i det øjeblik, man selv bliver grebet af det, så bliver man også grebet af at formidle det videre til andre. Jeg tror, det er vigtigt, at denne pointe fra Apostlenes Gerninger gennemtrænger os på en måde, så det præger vores bøn, vores prioritering af tid, penge, kræfter og relationer. Gennem evangeliet er vi blevet overbevist om, at Jesus er vores eneste håb. Dette håb må vi formidle videre til andre.

Peter og Paulus og alle de andre

Vi kalder dette skrift Apostlenes Gerninger, fordi de første par kapitler understreger apostlenes centrale rolle, og fordi "de tolv" spiller en central rolle indimellem. Men i det store og hele er det kun én af apostlene, vi hører om, nemlig Peter. Senere bliver Paulus en hovedperson. Han er ikke apostel i den forstand, at han har været vidne til Jesu liv lige fra starten med dåben ved Johannes. Men han er apostel og vidne i den forstand, at han har set den opstandne og

modtaget et personligt kald fra den opstandne til at forkynde evangeliet for jøder og hedninger (Gal 1,10-24).

Der står faktisk ikke noget om, hvordan det gik med de enkelte af de apostle, som Jesus kaldte til at være vidner indtil jordens ende. Kirkefædrene kan supplere med en vis viden. Det, som Apostlenes Gerninger igen og igen udfolder, er, at det er alle dem, som gennem apostlenes vidnesbyrd er kommet til tro på Jesus, der udbreder evangeliet. Alle holder fast ved apostlenes lære, og apostlene har en absolut særstilling. Men evangeliet forkyndes af børn og voksne, af mænd og kvinder, af jøder og ikke-jøder.

Da Paulus senere skriver et brev til menigheden i Rom, nævner han en række navngivne mænd og kvinder, som han kender, og som er en del af den kristne menighed i Rom. Sandsynligvis er de fleste i denne gruppe ikke ansatte missionærer, men handelsrejsende og tilflyttere, som bragte deres kristne tro med sig, og som delte den med deres omgivelser i Rom. Paulus grundlagde selv en række menigheder, men andre steder kommer han til menigheder, der er grundlagt i forvejen af mænd og kvinder, som har forkyndt evangeliet for familie og venner.

Jeg er selv blevet meget opbygget ved at lægge mærke til disse detaljer. Sådan er det jo også med Guds riges udbredelse i dag. De fleste præster, missionærer, forkyndere, ledere og børnemedarbejdere bliver hurtigt glemt. Det varer sandsynligvis ikke mange årtier, så vil de færreste – bortset fra nogle få af mine efterkommere – huske mit liv og min arbejdsdag i kristent arbejde. Jeg vil gå over til den store anonyme gruppe, som mødte evangeliet om Jesus og i al skrøbelighed søgte at sige det videre.

Jeg tror, at min bøn og mit vidnesbyrd om Jesus kan gøre en evig forskel. Men det, jeg ser, er som oftest det skrøbelige og tvetydige. Sådan var det også i den første kristne kirke. Den blev bygget af mænd og kvinder, som var tro i de små ting og derved tjente Guds frelsesplan i deres generation.

Vi er alle med til at skrive videre på Apostlenes Gerninger – indtil Kristus kommer og vores arbejdsdag er forbi. ■

Evangeliet har en karakter, som gør, at i det øjeblik, man selv bliver grebet af det, så bliver man også grebet af at formidle det videre til andre